

SOMMARJOBBSLOTTERIET

SSU:S SOMMARJOBBSRAPPORT 2017

SSU

SVERIGES SOCIALDEMOKRATISKA
UNGDOMSFÖRBUND

Sammanfattning och slutsatser

Den här rapporten har visat på att ojämlikheten i bland annat utbud av sommarjobb och feriepraktik såväl som timersättningen som identifierats av tidigare rapporter är mer eller mindre konstant. Därtill har vi hittat tecken på att den socioekonomiska sammansättningen har en effekt på lönenivån för feriepraktik. Fattigare kommuner tenderar att betala sina feriepraktikanter sämre. Framtida studier bör testa robustheten i detta samband med andra typer av mått på arbetslöshet. Vi kan inte heller säga mycket om varför det förhåller sig på det här viset, men en kvalificerad gissning är att det har att göra med kommunernas finansiella förutsättningar. Detta blir också en uppgift för framtida studier.

Introduktion: Bakgrund och syfte

SSU, Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund, har under en längre tid gjort årliga kartläggningar av hur kommunerna arbetar med sommarjobb och feriepraktik för unga. Den sammantagna bilden från de senaste årens kartläggningar är att medan det finns många kommuner som gör ett väldigt bra jobb med att skapa sommarjobb och feriepraktik åt unga så finns det samtidigt stora skillnader både i antal platser och villkor kommunerna emellan.

Sommarjobb och feriepraktik är ett kraftfullt verktyg för unga att skapa sig tidig erfarenhet av arbetslivet och tjäna sina egna pengar, med allt vad det innebär i termer av frihet och självförverkligande. Därför är det också viktigt att möjligheterna till detta är jämnt fördelade över landet.

Skillnaderna mellan kommuner medför i praktiken en orättvisa som är svår att rättfärdiga. Om ungas möjligheter att få ett sommarjobb eller en feriepraktik med goda villkor är avhängigt var man växer upp – vilket ungdomar själva inte kan påverka – uppstår vad SSU kallar för ett sommarjobbslotteri. Det blir slumpen som avgör ungas chanser att sommarjobba eller feriepraktisera, och vad de får för lön.

SSU ser ingen anledning till varför möjligheten till sommarjobb eller feriepraktik ska vara ett lotteri. Därför ger vi årligen ut denna rapport för att öka kunskapen om ungas möjligheter till ett sommarjobb eller en feriepraktik med schyssta villkor. Att nästan var tredje kommun har någon form av formell garanti för att unga som vill ska få ett sommarjobb eller en feriepraktik visar att det är möjligt att bryta sommarjobbslotteriet (SSU 2016). För att skapa jämlika möjligheter för unga att sommarjobba eller feriepraktisera över hela landet vill SSU se en statligt finansierad sommarjobbsgaranti i alla kommuner.

Tidigare års kartläggningar har skapat en god överblick av hur läget ser ut i landet i stort. Vi vet att det finns många goda exempel, men också stora skillnader. Vad vi dock vet mindre om är varför det förhåller sig såhär. I årets undersökning är vår ambition att påbörja en djupare analys av varför kommunernas arbete med sommarjobb skiljer sig åt. Alla kommuner har olika lokala

förutsättningar att skapa sommarjobb, men det är också en fråga om politisk vilja. I årets kartläggning kommer vi – utöver att följa upp utvecklingen sedan tidigare kartläggningar - undersöka hur sommarjobb- och feriepraktikspolitiken varierar beroende på kommunens socioekonomiska sammansättning och politiska styre.

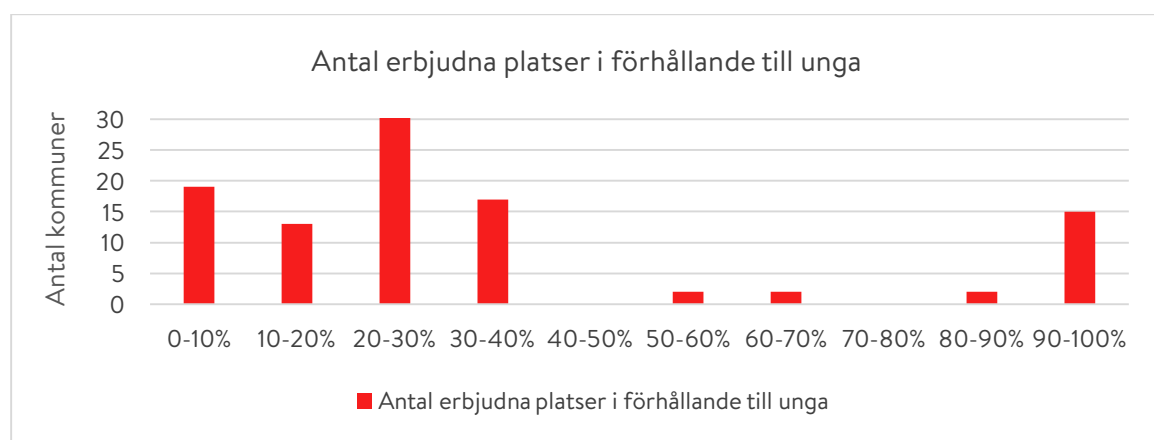
Tidigare forskning om sommarjobb och feriepraktik

Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):s prognos för 2016 erbjöds ungefär 90 000 ungdomar sommarjobb eller feriepraktik i fjol, en sju procentig ökning sedan 2015 (SKL 2016). Samtidigt har SSU:s tidigare undersökningar påvisat stora skillnader mellan kommuners sommarjobb- och feriepraktikspolitik. Skillnaderna består inte bara i utbud på sommarjobb och feriepraktik, utan även i villkoren. 2016 års undersökning visade att i Håbo tjänar en 18-årig feriepraktikant 122 kronor i timmen, medan en lika gammal ungdom i Skövde tjänar blotta 40 kronor i timmen. Ens lön kan alltså vara så mycket som tre gånger så hög/låg beroende på i vilken kommun man råkar växa upp (SSU 2016).

2016 års undersökning visade även att många kommuner förhandlar fram villkor med facken och samarbetar med näringslivet för att skapa fler platser. I 84 procent av kommunerna avtalas sommarjobbets löner och villkor med fackliga företrädare, 88 procent av kommunerna förhandlar löner och villkor för feriepraktik (SSU 2016).

31 procent av kommunerna uppgav 2016 att de har ett samarbete med näringslivet för att få fram både sommarjobb och feriepraktikplatser (SSU 2016). Det är en minskning från 2015 års resultat, som visade att 39,2% av kommunerna hade ett samarbete med näringslivet. Alltför fasta slutsatser ska inte dras kring detta då variationen kan bero på vilka kommuner som svarat de olika åren snarare än en faktisk förändring i kommunerna, men vad som kan konstateras är att nivån övriga år har legat runt 30% sedan 2012 (SSU 2015:8).

I 2015 års undersökning kunde vi även se att det är stora skillnader i antalet platser. Nästan en tredjedel av kommunerna erbjuder platser så att det räcker till mellan var femte och var tredje ungdom, medan 15% av kommunerna erbjuder platser så att det räcker till 9 av 10 ungdomar.

Figur 1 Källa: SSU:s sommarjobsundersökning 2015.

Sammantaget kan man konstatera att skillnaderna är stora både vad gäller hur många tillfällen som erbjuds, men att kommunerna även skiljer sig åt i hur de tar fram platser och bestämmer villkoren. Lönen kan också skilja sig så pass mycket att den högsta uppmätta lönen år 2016 var tre gånger högre än den lägsta (SSU 2016).

Hur påverkas då unga av att ha ett sommarjobb eller en feriepraktik? Den svenska akademiska forskningen på området är tämligen begränsad. Ett antal rapporter har dock skrivits av bland annat Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU). Det finns även en hel del internationella studier på effekterna av att arbeta under tonåren. Dessa kan inte rakt av generaliseras till svenska sommarjobb och feriepraktik, men några tänkvärda teoretiska implikationer kan ändå dras.

Vad gäller långsiktiga karriäreffekter pekar forskningen åt lite olika håll. Alam, Carling och Nääs (2013) finner att det finns positiva långsiktiga effekter för lågutbildade kvinnor, men inga långsiktiga effekter för andra grupper. Det bör dock noteras att denna studie, trots ett stort underlag, bara studerar Falu kommun. Arbetsmarknaden såväl som vilken typ av sommarjobb som erbjuds varierar lokalt och det är troligt att effekterna ser olika ut på olika håll i landet. Även amerikansk forskning har hittat långsiktiga positiva effekter på arbetslivet, särskilt för kvinnor, av att arbeta under gymnasieåldern (Alon et. al. 2000). Man finner dock samtidigt tecken på att arbete under gymnasietiden kan skada studieresultaten om det är utformat på så vis att det krockar med undervisningen. Ur det perspektivet är sommarjobb och feriepraktik ett effektivt verktyg, eftersom det utförs under sommarlovet.

Den kanske mest ambitiösa undersökning som gjorts är en amerikansk studie som bygger på omfattande paneldata, och som bekräftar detta mönster. Den finner även att det finns positiva långsiktiga effekter för ungdomar generellt som följer av att arbeta under tonåren. Bland annat finner man att de som jobbat under tonåren har högre framtida lön, högre sysselsättningsgrad och lägre risk för arbetslöshet (Carr et.al. 1995).

Det behövs mer forskning om vad de positiva effekterna av tidig arbetslivserfarenhet beror på, men att effekten är tydligast för lågutbildade ger en antydning om att tidig erfarenhet kompenserar för eventuell frånvaro av ett ärvt kontaktnät. Hensvik och Nordström (2013) finner att de som sommarjobbar under gymnasiet får lättare att hitta ett jobb efter studenten, inte minst på grund av att det är en möjlighet att bygga ett kontaktnät på arbetsmarknaden. I och med att så mycket som tre av fyra jobb tillsätts via kontaktnät (Lindström 2010, Civilekonomerna 2017), som i sin tur är beroende av ens sociala bakgrund, borde sommarjobb och feriepraktik vara viktiga verktyg för att utjämna möjligheterna för ungdomar att snabbt ta sig in på arbetsmarknaden efter avslutad gymnasieutbildning.

Utöver att mycket av forskningen visar särskilt positiva effekter av tidig arbetslivserfarenhet för lågutbildade och särskilt för kvinnor kan feriepraktik användas som ett verktyg för att motverka könssegregationen och stärka kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden. Enligt en rapport från SKL (2013) finns goda exempel i ett flertal kommuner där man genom

feriepraktik fått många unga män intresserade av en framtid inom kvinnodominerade bristyrken såsom förskoleverksamhet och omsorg. Huruvida detta faktiskt har lett till att de manliga feriepraktikanterna sökt sig till vård- och omsorgsrelaterade yrken i högre utsträckning återstår dock att se.

Sammanfattningsvis kan man säga att även om forskningen om just sommarjobb och feriepraktik som specifika anställningsformer är begränsad finns det mycket forskning om arbetslivserfarenhet under tonåren – både i Sverige och internationellt - som visar på positiva effekter både på kort och på lång sikt, framförallt för unga med låg utbildningsnivå. Sommarjobb och feriepraktik har goda effekter på jämlikheten såväl som jämställdheten.

Samtidigt finns nästan ingen systematisk forskning om vad som avgör kommunernas sommarjobs- och feriepraktikspolitik. En rapport från SKL (Hatlevoll 2014) visar att de främsta skälen till att kommuner inte skapar fler feriejobb är ekonomiska begränsningar och brist på personella resurser så som handledare. Hur stora resurser som satsas på sommarjobb och feriepraktik är en politisk prioritering. Det finns förmodligen bakomliggande faktorer som styr huruvida politikerna anser det vara värt det. I årets upplaga av SSU:s sommarjobsrapport är vår ambition därför att börja undersöka detta, i förhoppning om att skapa ökad kunskap om och mer debatt om *varför* förutsättningarna till ett sommarjobb eller en feriepraktik med schyssta villkor är så beroende på i vilken kommun man bor.

Teoretiskt ramverk

Analysen för denna rapport är uppdelad i två delar. Den första är en beskrivande del, som i likhet med tidigare års rapporter jämför hur det ligger till med sommarjobb och feriepraktik runtom i landet. Jämförelser görs mellan kommuner såväl som över tid. Syftet med denna del är att etablera en aktuell helhetsbild över utvecklingen i landet.

Den andra delen är en serie regressionsanalyser. Syftet här är att se vilka egenskaper som präglar de kommuner som är bäst och sämst på att erbjuda unga sommarjobb och feriepraktik med schyssta villkor. Vi undersöker hur utbudet hänger ihop med kommunens politiska styre och arbetslöshet.

Tidigare forskning (Hatlevoll 2014) har visat att det främst är resursbrist, både i termer av ren finansiering som handläggare och andra personella resurser, som begränsar utbudet av platser för många kommuner. Detta är dock en fråga om politiska prioriteringar. Därför kommer vi undersöka om kommunens politiska styre spelar någon roll.

Förutsättningarna och incitamenten kan också styras av kommunens ekonomiska förutsättningar. Nästan tre fjärdedelar av kommunerna som erbjuder feriepraktik har platser särskilt riktade till ungdomar med bräcklig socioekonomisk bakgrund (Hatlevoll 2016). Det kan vara så att kommuner med mer utbredd fattigdom känner sig mer manade att satsa på sommarjobb och feriepraktik åt unga, men det kan också vara så att de har sämre förutsättningar att göra det. Därför undersöker vi effekten av kommunens socioekonomiska

status, mätt som kommunens arbetslöshet. Arbetslöshet är ett beprövat mått på den lokala socio-ekonomiska miljön som använts i tidigare studier (Strömblad 2003).

Metod och data

Den huvudsakliga källan till den här rapporten är en enkätundersökning som skickats ut till samtliga av Sveriges 290 primärkommuner. Enkäten var uppdelad i två separata enkäter, den ena för sommarjobb och den andre för feriepraktik. Anledningen till denna uppdelning är dels att vissa kommuner bara har det ena eller det andra, och i vissa kommuner ligger frågorna på olika förvaltningar så det var nödvändigt för att det skulle bli praktiskt möjligt för två olika personer att besvara undersökningen. Enkäterna har distribuerats via e-post till kommunerna, med två påminnelser via mail samt påminnelser via telefon till de som inte svarade tidigt under svarsperioden. Svarsinsamlingen skedde 21-30 juni 2017.

Svarsfrekvensen för sommarjobbsenkäten är 34% (100 av 290 kommuner). På feriepraktiksenkäten är svarsfrekvensen 45% (137 av 290 kommuner). Detta är en relativt låg men långt ifrån ovanlig nivå av svarsfrekvens i enkätsammanhang. Vad det betyder för reliabiliteten av vårt material beror förstås på om det finns någon systematisk över- eller underrepresentation av kommuner med särskilda egenskaper. Vi tror inte att det är ett stort problem här, med några undantag som bör tas i beaktning när resultaten värderas. Det är troligt att kommuner som inte överhuvudtaget erbjuder sommarjobb eller feriepraktik för unga har låtit bli att svara i högre utsträckning då enkäten skickats till kommunernas kontakt- eller servicecentrum för att sedan vidarebefordras till ansvarig tjänsteman. Detta blir svårt om det inte finns några sommarjobb eller feriepraktik, eftersom det då inte heller finns en ansvarig förvaltning eller tjänsteman.

Den socioekonomiska profilen (mätt genom öppen arbetslöshet) verkar vara ganska representativ för riket i stort. Bland de kommuner som besvarat sommarjobbsenkäten är medelvärdet i arbetslöshet 7,8 procent, vilket bara är marginellt högre än det faktiska medelvärdet på 7,6 (Ekonomifakta 2016). I feriepraktiksenkäten är motsvarande siffra 7,9.

Vår data verkar även vara ganska representativ med hänsyn till antal invånare som är mellan 16 och 19 år gamla. Den genomsnittliga kommunen har 1464 ungdomar mellan 16 och 19. I sommarjobbsenkäten är genomsnittet och i feriepraktiksenkäten är motsvarande siffra 1687.

Sammanfattningsvis tror vi att vår data kan vara något missvisande med hänsyn till hur många kommuner som överhuvudtaget erbjuder sommarjobb eller feriepraktik riktat till unga, men i jämförelser mellan de som gör det tror vi att vår data är ganska representativ för riket i stort.

Utöver enkätundersökningen har även statistik insamlats på alla svarande kommuner för att bättre kunna analysera sambandet mellan sommarjobs- och feriepraktikpolitiken och kommunens egenskaper.

Vår data för att mäta kommunernas socioekonomiska sammansättning är ett mått på öppen arbetslöshet (enligt Arbetsförmedlingens definition). Denna har sammanställts av

Ekonomifakta.se (Ekonomifakta 2016). Det går att konstruera mer sofistikerade mått för att mäta lokala skillnader i socioekonomisk status, men arbetslöshet är en indikator som i tidigare forskning använts och visat sig ha ett robust samband med andra indikatorer på socioekonomisk status. Se Strömblad (2003) för en bra diskussion med fler referenser om att mäta områdesegenskaper.

För att mäta politiskt styre använder vi information från kommunernas hemsidor om vilket parti kommunstyrelsens ordförande (KSO) är. Vi har gjort indelningen röda, borgerliga och annat (anledningen till att vi inte säger "rödgröna" är att Miljöpartiet inte har någon KSO bland de kommuner som ingår i vår data). Kategorin "annat" är ett fåtal kommuner där KSO-posten innehas av ett lokalparti som inte tillhör något av blocken. Anledningen till att vi använder KSO-parti för att mäta politiskt styre är att vi tror att den är mer rättvisande om åt vilket håll politiken lutar. Sedan 2014 är andelen kommuner som styrs av ett blocköverskridande samarbete hög, och en kategorisering utefter styrande block skulle ha svårt att fånga upp styrkeförhållandena mellan blocken i sådana konstellationer. Där tror vi att KSO-parti är ett mer rättvisande (om än inte optimalt) mått.

För att sätta antalet erbjudna platser i sitt sammanhang har vi också samlat in data från SCB:s statistikdatabas om antal invånare i varje kommun i åldern 16-19, som är den åldersgrupp vi undersöker.

Datan har sammanställts och analyserats i statistikprogrammet SPSS. Den statistiska analysen bygger dels på bivariata korrelationsanalyser, det vill säga att man undersöker i vilken utsträckning två variabler samvarierar. Sambandets styrka uttrycks i en koefficient som varierar mellan 0,0 och 1,0 beroende på sambandets styrka. 0,0 betyder inget samband och 1,0 betyder ett perfekt samband. För att kontrollera för eventuella spuriösa samband gjordes även en rad regressionsanalyser i de fall vi finner ett intressant samband. Regressionsanalyser låter oss se effekten av en oberoende variabel medan alla andra inkluderade variabler hålls konstanta. Detta är till exempel användbart när man ska kontrollera för effekten av politiskt styre. Kanske syns ett visst samband av politiskt styre, men den kan också orsakas av att vissa typer av politiska styren är förknippade med kommunens socioekonomiska eller demografiska sammansättning, som egentligen är vad som orsakar sambandet. En regressionsanalys låter oss kontrollera för detta.

Definitioner och operationaliseringar

I undersökningen görs en distinktion mellan sommarjobb och feriepraktik, eftersom villkoren för de olika arbetsformerna ofta skiljer sig åt på flera väsentliga punkter, såsom lönenivå, arbetstid per vecka och längd på arbetsperiod. Baserat på SKL:s och LO:s principer använder rapporten följande definitioner:

Sommarjobb: Anställning för att antingen ersätta en semesterledig eller utföra ett säsongsbetonat arbete såsom gräsklippning, livräddare eller dylikt. En sådan anställning styrs av lag och kollektivavtal.

Feriepraktik/feriejobb: Bör ses som en arbetsmarknadsåtgärd med huvudsakligt syfte att erbjuda sysselsättning för ungdomar under sommaren. Som feriepraktikant bör man inte ersätta en ordinarie anställd. Feriepraktikanten skall också ha en handledare, varierande arbetsuppgifter och en utbildningsplan. Vissa kommuner väljer att kalla sådan sysselsättning för feriejobb, vilket alltså i denna undersökning är likställt med feriepraktik.

Eftersom den här rapporten främst är intresserad av ungdomar är det sommarjobb eller feriepraktik för personer i åldersspannet 16 till 19 år som avses när vi talar om sommarjobb eller feriepraktik.

Nedan följer redovisningen av undersökningens resultat.

Stora löneskillnader mellan kommunerna

I tabellerna nedan kan vi se att det finns betydande löneskillnader mellan de bäst betalade och de sämst betalade kommunerna både vad gäller sommarjobb och feriepraktik. 18-åriga sommarjobbare får bäst betalt i Vara, där de tjänar 122kr i timmen. Samma person skulle bara tjäna 57 kronor i timmen på att sommarjobba i Östersund. Det är en skillnad på 65 kronor. Ens lön kan alltså i de mest drastiska av fall vara mer än dubbelt så stor beroende på i vilken kommun man bor. Därtill varierar arbetstiderna kraftigt. Utslaget på en 35-timmarsvecka blir inkomstskillnaden 2 275 kronor. På tre veckor blir skillnaden 6 825 kronor. Motsvarande lönegap för 18-åriga feriepraktikanter är 6 720kr. Det är förvisso en förbättring från fjolårets undersökning där samma lönegap var 8610 kronor, men fortfarande en beklämmande hög skillnad

Högsta timlöner

Feriepraktik, 16 år

1.	95	Vallentuna
2.	88	Lidingö
3.	85	Stockholm
4.	83	Malung-Sälen
5.	82	Värmdö
6.	80	Mora
7.	80	Västerås
8.	78	Ale
9.	76	Ekerö
10.	75	Eslöv

Sommarjobb, 16 år

1.	110	Tanum
2.	100	Stockholm
3.	97	Sandviken
4.	94	Nässjö
5.	91	Mörbylånga
6.	87	Borgholm
7.	85	Vingåker
8.	80	Gagnef
9.	80	Nacka
10.	80	Solna

Feriepraktik, 18 år

1.	109	Avesta
2.	107	Malung-Sälen
3.	105	Stockholm
4.	103	Ekerö
5.	98	Lidingö
6.	95	Vallentuna
7.	94	Enköping
8.	92	Partille
9.	92	Gällivare
10.	87	Borlänge, Heby

Sommarjobb, 18 år

1.	122	Vara
2.	121	Tanum
3.	120	Perstorp
4.	113	Nora
5.	112	Forshaga
6.	108	Mörbylånga
7.	107	Nässjö
8.	105	Sandviken
9.	105	Stockholm
10.	101	Vaxholm

Lägsta timlöner

Feriepraktik, 16 år

1.	42	Töreboda
2.	43	Färgelanda
3.	43	Vilhelmina
4.	45	Luleå
5.	45	Lund
6.	45	Vindeln
7.	45	Åmål
8.	45	Övertorneå
9.	47	Kramfors
10.	48	Laxå

Sommarjobb, 16 år

1.	45	Boxholm
2.	55	Forshaga
3.	55	Sala
4.	55	Strömsund
5.	57	Nybro
6.	57	Ragunda
7.	57	Storuman
8.	57	Östersund
9.	60	Mjölby
10.	61	Karlstad

Feriepraktik, 18 år

1.	45	Åmål
2.	50	Lund
3.	52	Kramfors
4.	52	Emmaboda
5.	55	Luleå
6.	55	Övertorneå
7.	55	Botkyrka
8.	55	Skövde
9.	55	Vara
10.	56	Ljusnarsberg

Sommarjobb, 18 år

1.	57	Östersund
2.	60	Lysekil
3.	62	Storuman
4.	62	Högsby
5.	63	Hultsfred
6.	65	Nybro
7.	65	Ängelholm
8.	66	Boxholm
9.	66	Karlstad
10.	68	Höör

Tabell 110 högsta respektive 10 lägsta genomsnittliga timlöner/timersättningar för sommarjobb/feriepraktik.

Tillgängligheten ökar, men fortfarande många kommuner med hård konkurrens

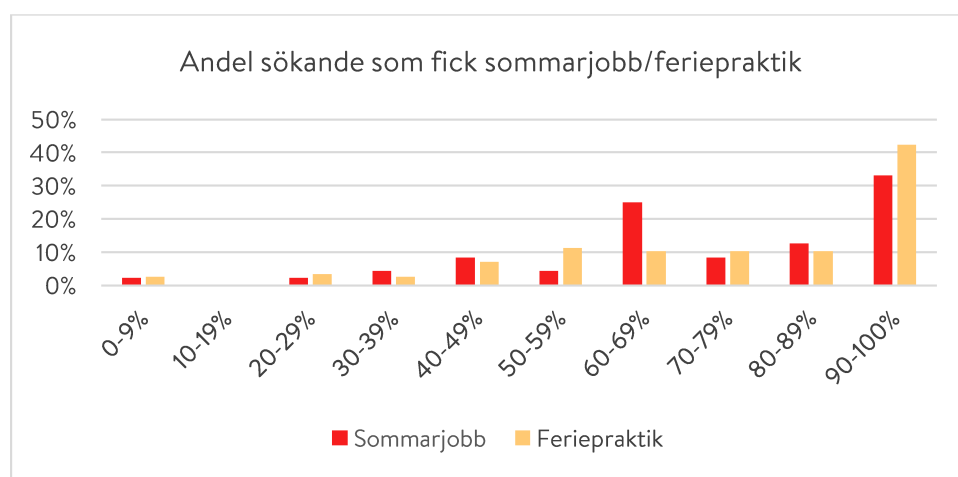
De flesta kommuner lyckas erbjuda fler än hälften av de sökande en feriepraktikplats. Enbart 42% lyckas dock erbjuda mer än 90% av alla sökande en plats. I 2,6% av kommunerna är konkurrensen så pass hård att mindre än var tionde sökande får en feriepraktik. Vi kan dock glädjas åt att detta är en förbättring från föregående års rapport (SSU 2016:8). Mönstret är snarlikt för sommarjobb.

Andel sökande som fick en feriepraktik		
Andel sökande som fick plats	Andel kommuner	Antal kommuner
0-9%	2,6%	3
10-19%	0%	0
20-29%	3,4%	4
30-39%	2,6%	3
40-49%	6,9%	8
50-59%	11,2%	13
60-69%	10,3%	12
70-79%	10,3%	12
80-89%	10,3%	12
90-100%	42,2%	49

Andel sökande som fick ett sommarjobb		
Andel sökande som fick jobb	Andel kommuner	Antal kommuner
0-10%	2,1%	1
10-20%	0%	0
20-30%	2,1%	1
30-40%	4,2%	2
40-50%	8,3%	4
50-60%	4,2%	2
60-70%	25%	12
70-80%	8,3%	4
80-90%	12,5%	6
90-100%	33%	16

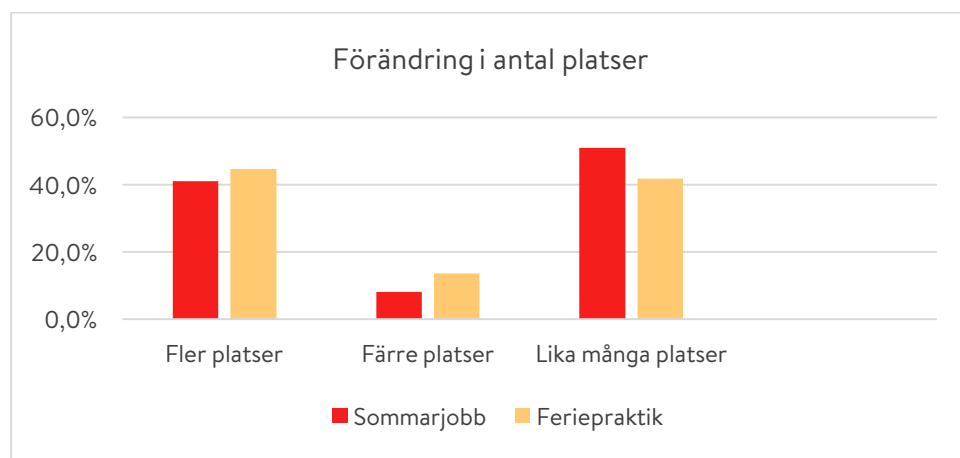
Tabell 2: Andel sökande som får en feriepraktikplats. Andel sökande som fick plats (%) = (Antal erbjudna platser/antal sökande) * 100. N = 116. Vänstra kolumnen visar de olika intervallen. Den mellersta kolumnen visar andelen kommuner inom respektive intervall, och den högra kolumnen visar antalet kommuner inom respektive intervall.

Tabell 3: Andel sökande som får ett sommarjobb. Andel sökande som fick plats (%) = (Antal erbjudna platser/antal sökande) * 100. N = 48. Vänstra kolumnen visar de olika intervallen. Den mellersta kolumnen visar andelen kommuner inom respektive intervall, och den högra kolumnen visar antalet kommuner inom respektive intervall.

Figur 2 X-axeln representerar intervall av andel sökande som får sommarjobb. Y-axeln visar andelen av kommuner som hamnar inom respektive intervall. N = 116 för feriepraktik och 48 för sommarjobb.

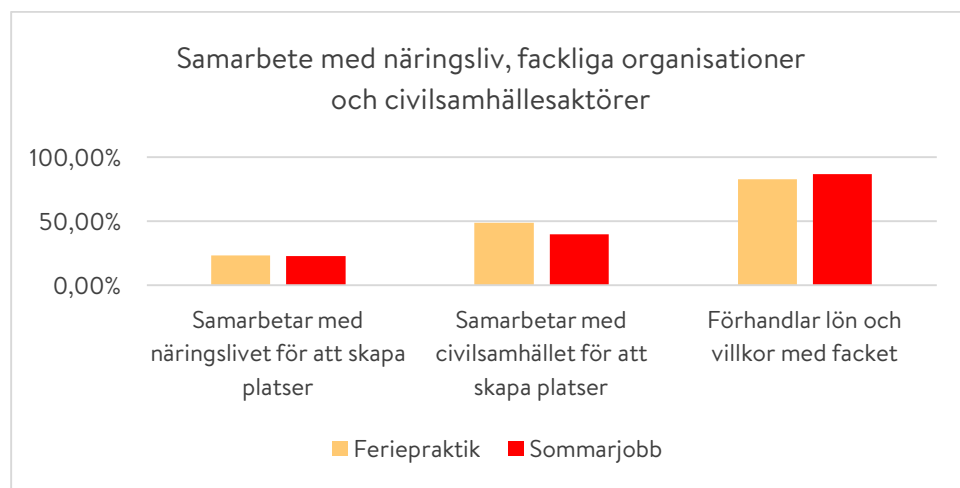
Figur 3 bekräftar mönstret. Fyra av tio kommuner uppger att de ökat antalet feriepraktikplatser och sommarjobb jämfört med föregående år, medan knappt var tionde minskar antalet platser.

Figur 3 Y-axeln representerar andelen av kommunerna för respektive svarsalternativ. N = 132 för feriepraktik och 68 för sommarjobb.

Få kommuner samarbetar med näringslivet för att skapa platser

Andelen kommuner som förhandlar löner och villkor med fackliga organisationer är hög, mer än 80% för både feriepraktik och sommarjobb. Att nästan hälften av kommunerna samarbetar med civilsamhället för att skapa feriepraktikplatser sticker ut. Samtidigt finns underutnyttjad potential i och med att så få kommuner har ett organiserat samarbete med näringslivet.

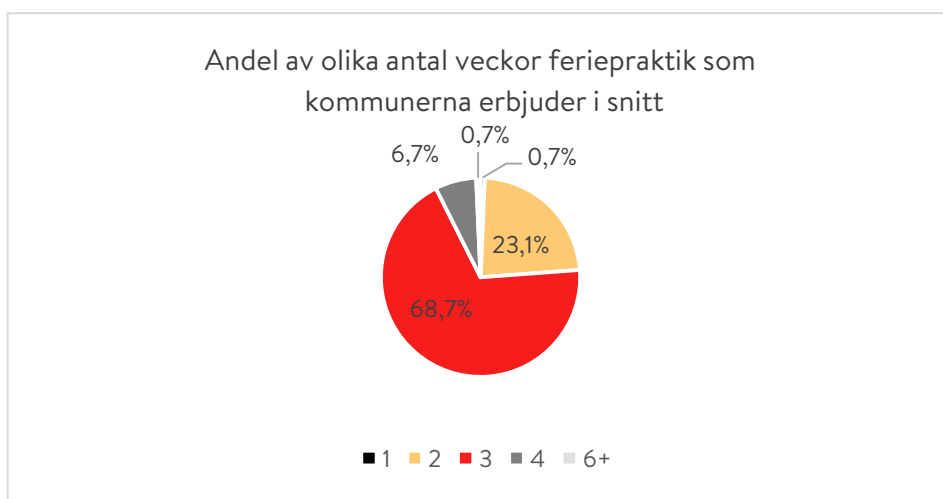

Figur 4: Samarbete för sommarjobb och feriepraktik. Y-axeln visar procentandel av kommunerna.

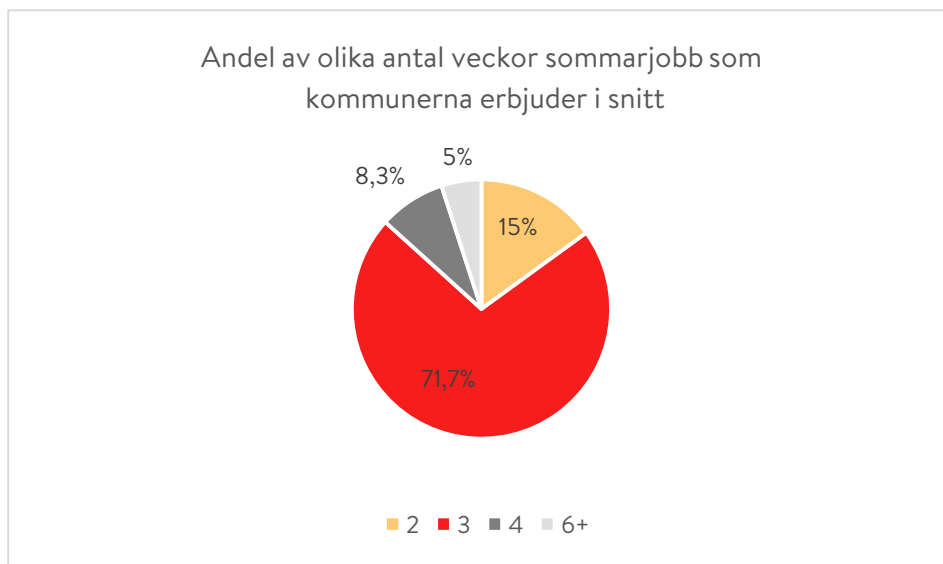
N för feriepraktik = 133 för näringslivssamarbete, 131 för civilsamhällesamarbete, 135 för fackligt förhandlade villkor. N för sommarjobb = 66 för näringslivssamarbete, 65 för civilsamhällesamarbete, 67 för fackligt förhandlade villkor.

Den typiska längden är tre veckor

För både sommarjobb och feriepraktik svarar cirka sju av tio kommuner att den genomsnittliga längden för en roll är tre veckor. Andelen som i snitt erbjuder en vecka är nästintill obefintlig för feriepraktik och helt obefintlig för sommarjobb. Samtidigt är det inte en obetydlig del av både sommarjobb och feriepraktik som "bara" är två veckor. För sommarjobb kanske detta är mindre problematiskt, men för feriepraktik som är en arbetsmarknadsåtgärd skulle det kunna ifrågasättas vilken nytta en två veckor lång praktik egentligen gör för den enskildes arbetslivssituation.

Figur 5 Procentsatserna motsvarar andelar av kommunerna som erbjuder motsvarande antal veckors feriepraktik i snitt. N = 134.

Figur 6 Procentsatserna motsvarar andelar av kommunerna som erbjuder motsvarande antal veckors sommarjobb. N = 60.

Antalet timmar per vecka unga jobbar varierar. Det vanligaste för både feriepraktik och sommarjobb är att arbeta 30 - 39 timmar per vecka i snitt. Andelen kommuner där detta är fallet är 46,8% för sommarjobb och 60,6% för feriepraktik. Samtidigt är andelen kommuner där den genomsnittliga veckoarbetstiden är under 10 timmar eller över 40 timmar 8,4% för feriepraktik och 19,3% för sommarjobb.

Fortsatt lågt stöd för sommarentreprenörer

Ett annat sätt som kommunerna kan hjälpa unga ta sina första steg in i arbetslivet och tjäna pengar genom är att erbjuda ekonomiskt stöd till egenföretagande under sommaren. 46% av kommunerna uppger att de erbjuder ekonomiskt stöd för unga att starta och driva eget företag under sommaren. Det är en knapp ökning från fjolårets 44%, så liten att den lika väl kan bero på slumpmässig variation i urvalet.

Få kommuner har en feriepraktiks- eller sommarjobbsgaranti

Bland de kommuner som erbjuder feriepraktik har 23% någon form av formell garanti för att alla sökande får en plats. Motsvarande siffra för sommarjobb är 14 procent. Detta är låga siffror, men de visar samtidigt att det är fullt möjligt att ha en garanti om man vill.

Den genomsnittliga feriepraktikskommunen...

... betalar 64kr i timmen för 16-åringar, och 73kr i timmen för 18-åringar.

... har 1.7 sökande per plats, vilket innebär att 82% av alla sökande får en plats.

... har inget samarbete med näringslivet eller civilsamhället.

... förhandlar löner och villkor med facket.

... har ingen formell feriepraktiksgaranti.

Den genomsnittliga sommarjobbskommunen...

... betalar 70kr i timmen för 16-åringar, och 83kr i timmen för 18-åringar.

... har 1.7 sökande per plats, vilket innebär att 81% av alla sökande får en plats.

... har inget samarbete med näringslivet eller civilsamhället.

... förhandlar löner och villkor med facket.

... har ingen formell sommarjobbsgaranti.

Varför är det så stora skillnader mellan kommunerna?

De mest intressanta resultaten från vår undersökning är, som vi sett ovan, att konkurrensen om platser såväl som lönen skiljer sig dramatiskt mellan olika kommuner. Vad förklarar då dessa skillnader? I denna rapport testar vi två teorier: kommunens socioekonomiska sammansättning (mätt genom arbetslöshet) samt politiskt styre (mätt genom vilket parti som innehar ordförandeskapet i kommunstyrelsen). Helt enkelt: Påverkas antalet platser eller lönen av kommunens socioekonomiska sammansättning eller av vilket parti som styr? Detta görs genom ett par linjära regressionsanalyser. Resultaten kan ses i tabellen nedan.

	Modell 1: Lön 18- åring, feriepraktik	Modell 2: Andel sökande som får feriepraktik	Modell 3: Lön 18-åring, sommarjobb	Modell 4: Andel sökande som får sommarjobb
Röd KSO	-6,46 (,42)	19,53 (,38)	-2,54 (,89)	-2,61 (,90)
Borgerlig KSO	-3,38 (,68)	16,24 (,47)	-8,41 (,67)	3,82 (,99)
Öppen arbetslöshet	-1,3*** (,01)	,22 (,86)	,32 (,724)	-2,61 (,20)
Intercept	88,89	62,57	84,95	99,75
R²	,35	,09	,16	,03
N	86	116	46	48

Tabell 4: Linjära regressionsanalyser. Varje modell visar en separat beroende variabel. Rödgrön KSO och Borgerlig KSO är dummyvariabler där 1 = sant, 0 = falskt. Öppen arbetslöshet är en skalvariabel (0-100). Tabellen redovisar B-koefficienten för varje oberoende variabel. Signifikans (p) inom parenteser. * = $p \leq ,10$. ** = $p \leq ,05$. *** = $p \leq ,01$

Resultaten kan vara lite svåra att tyda. Det som redovisas i tabellen är *den förväntade effekten på den beroende variabeln av ett stegs förändring i den oberoende variabeln, allt annat lika*. R²-värdet visar lite grovhugget hur många procent av den totala variationen som förklaras av modellen. Ett R²-värde på ,35 som i modell 1 säger oss att 35% av den totala variationen i timlön för feriepraktiserande 18-åringar kan förklaras med skillnader i politiskt styre och kommunarbetslöshet. Asteriskerna visar i vilken grad resultatet är statistiskt signifikant, det vill säga med vilken sannolikhet vi kan säga att det är ett samband och inte bara beroende på slumpmässig variation i urvalet.

Resultaten ger inte stöd för att politiskt styre skulle ha någon effekt på vare sig genomsnittslönen eller andelen sökande som får platser, eftersom inga av koefficienterna för dessa modeller är signifikanta. En sak sticker dock ut. Det verkar som att i fattigare kommuner (mätt genom arbetslöshet) blir lönerna för feriepraktik något lägre. Koefficienten är -1,3. Det betyder att för varje procent som arbetslösheten ökar i en kommun kan 18-åriga feriepraktikanter förvänta sig 1,3kr lägre timlön. Skillnaden i arbetslöshet mellan den kommun som har lägst respektive högst arbetslöshet bland våra respondenter är 13%. Det blir en skillnad i timlön på 16,9kr, enbart för att man bor i en fattigare kommun. På tre 35 timmar långa arbetsveckor blir skillnaden 1774 kronor, en i sammanhanget inte oansenlig summa.

Då ska vi också komma ihåg att sambandet sannolikt verkar mindre för att många kommuner befinner sig någonstans i mitten vad gäller både arbetslöshet och timlön. Skillnaden kan även illustreras med två verkliga exempel. Åmåls kommun har en arbetslöshet på 14%. Där tjänar en 18-årig feriepraktikant 45 kronor i timmen. I Ekerö skulle samma person tjäna 103kr i timmen. Ekerö har en arbetslöshet på bara 3%. Det finns alltså en skillnad i timlön på 58 kronor. Det blir en skillnad på 6090 kronor över tre 35 timmars arbetsveckor. En stor del av denna skillnad kan enligt modellen, som har ett R^2 -värde på ,35 (det vill säga att den förklarar 35% av löneskillnader) ha att göra med de socioekonomiska skillnaderna mellan Åmål och Ekerö.

Vad vill SSU?

SSU vill se en sommarjobbgaranti där staten skjuter till ekonomiskt stöd till kommunerna mot att de garanterar sommarjobb för alla i gymnasieåldern. En sådan reform skulle dels hjälpa alla ungdomar som vill få in en fot på arbetsmarknaden genom erfarenheter och kontakter, samtidigt som den är omfördelande: de med svagast kontaktnät till arbetslivet hemifrån får samma möjligheter som de med starka kontaktnät.

Ungdomar kan inte rå för i vilken kommun de växer upp, och de stora skillnaderna i utbud såväl som ersättningsnivå kan därför inte rättfärdigas. Det är oförsvarligt att alla kommuner inte har möjlighet att erbjuda unga ett sommarjobb när det visat sig så betydande för ungas situation på arbetsmarknaden. Att flera kommuner ändå gör det visar att det är möjligt, men staten behöver ta ansvar för att möjligheterna till sommarjobb och feriepraktik med schyssta villkor är likvärdig över hela landet.

Våra resultat tyder på att skillnaderna i lön till viss del kan förklaras av kommunernas socioekonomiska sammansättning. Sverige har ett omfattande system för ekonomisk utjämning mellan kommuner efter deras förutsättningar, men det är uppenbart otillräckligt. Bevisligen har många fattigare kommuner svårt att betala sina feriepraktikanter en lön som är jämlik med lönen i rikare kommuner. Vi ser detta som ytterligare ett skäl till varför staten behöver ta ansvar för likvärdiga möjligheter till sommarjobb och feriepraktik med schyssta villkor.

Referenser

- Alam, Moudud. Carling, Kenneth. Nääs, Ola. 2013. *Har kommunala sommarjobb under gymnasieåren en positiv effekt på karriären senare i livet?* IFAU. URL: <http://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2013/r-2013-24-har-kommunala-sommarjobb-under-gymnasiearen-en-positiv-effekt-pa-arbetskarriaren-senare-i-livet.pdf> (Hämtad 2017-06-25)
- Alon, Sigal. Donahue, Debra. Tienda, Marta. 2001. "The effects early work experience on young women's labor force attachment". In *Social Forces* vol. 79, 3rd issue. March 2001. The University of North Carolina Press. North Carolina.
- Carr, Rhoda V. Wright, James D. Charles, Brody J. 1996. "Effects of High School Work Experience a Decade Later: Evidence from the National Longitudinal Survey". I *Sociology of education*. Vol. 69, no. 1. Jan 1996. s. 66-81. American Sociological Association. DOI: 10.2307/2112724
- Ekonomifakta. 2016. *Öppen arbetslöshet (Arbetsförmedlingen)*. URL: <http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Nyckeltal-for-regioner/?var=17255>
- Hatlevoll, Tor. 2014. *Prognos för feriejobb I kommuner och landsting sommaren 2014*. Sveriges Kommuner och Landsting. URL: <http://skl.se/download/18.a827c16146db10f89acea98/1405499251527/skl-feriejobbsprognos-2014.pdf> (Hämtad 2017-06-25)
- Hatlevoll, Tor. 2016. *Prognos för feriejobb I kommuner och landsting sommaren 2016*. Sveriges Kommuner och Landsting. URL: <https://skl.se/download/18.b499b58153eb4c11cd9162/1460098093992/Prognos+feriejobb+2016.pdf> (Hämtad 2017-06-25)
- Hensvik, Lena. Nordström Skans, Oskar. 2013. *Kontakter och ungdomars arbetsmarknadsinträde*. IFAU. Rapport 2013:20. URL: <http://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2013/r-2013-20-Kontakter-och-ungdomars-arbetsmarknadsintrade.pdf> (Hämtad 2017-06-25)
- SSU. 2015. *Sommarjobbslotteriet – SSU:s sommarjobsundersökning 2015*. URL: <https://www.ssu.se/wp-content/uploads/2015/08/Sommarjobbsunders%C3%B6kning-2015.pdf> (Hämtad 2017-06-23)
- SSU. 2016. *Sommarjobbslotteriet – SSU:s sommarjobsundersökning 2016*. URL: https://www.ssu.se/wp-content/uploads/2016/08/Sommarjobbsrapport_2016.pdf (Hämtad 2017-06-23)
- Lindström, Olle. 2010. "Kontakten ger jobber". I *Dagens Nyheter* 2010-12-09. URL: <http://www.dn.se/ekonomi/kontakten-ger-jobbet/> (Hämtad 2017-06-24)
- Civilekonomerna. 2017. *Tillsätts många jobb genom kontakter?* Civilekonomerna.se. URL: <https://civilekonomerna.se/faq/tillsatts-manga-jobb-genom-kontakter> (Hämtad 2017-06-24)
- Strömblad, Per. 2003. *Politik på stadens skuggsida*. Uppsala Universitetsbibliotek. Uppsala.